

HUNGARIKAJELENTÉS ADATLAP

1. A Kutatás	
a) Kutató neve:	Dr. Zopus András
b) A kutatás megnevezése (kutatási téma):	Hungarikakutatás a Román Akadémia Könyvtárának kéziratárában
c) A kutatás időpontja:	2021. november 1. – 2022. április 15.
2. A kutatás helyszíne	
A feltárt iratanyagot őrző intézmény/intézmények (ország – intézmény/ intézmények). Az intézmény/intézmények magyar megfelelőjét is kérjük megadni.	Románia (România) A Román Akadémia Könyvtára (Biblioteca Academiei Române)
3. Segédletek, az intézménnyel kapcsolatos információk	
A levéltár fontosabb magasabb szintű segédleteinek (fond- és állagjegyzék, útmutató) címe, bibliográfiai adatai, URL-je. Amennyiben szükséges - az intézmény rövid leírását is adja meg.	A Román Akadémia Könyvtára négy online katalógussal rendelkezik, viszont ezek egyike sem tartalmazza a kéziratár céduláit. Ez utóbbiak csak az olvasóteremben érhetők el. A rendelkezésre álló online katalógusok a következők: 1. OPAC-katalógus http://aleph23.biblicad.ro:8991/F Az automatizált könyvtári keresés magja, több adatbázist tartalmaz, így próbálja elősegíteni a Román Akadémia Könyvtára jellemző komplex rendszerben való keresést. Az online katalógusépítés 1998-ban kezdődött, és jelenleg kb. 450.000 bejegyzést tartalmaz. 2. ORB-katalógus http://aleph23.biblicad.ro:8991/F?func=find-b-0&local base=orb A speciális gyűjtemények katalógusa, amelyek közé tartozik a „Régi román könyvek” gyűjtemény is. A katalógus végleges, azaz további bejegyzések nem várhatók, és 8360 bejegyzést tartalmaz. Különlegessége, hogy minden példány részletes leírással rendelkezik, így azonnal láthatók az azonos jelzet alatt található egységek különbségei, valamint feltüntetésre került az adományozók vagy korábbi tulajdonosok megnevezése is. A részletes feldolgozás eredményeképpen az ex-libris és más bejegyzések is részei a katalógusnak.

3. BIB-katalógus

<http://aleph23.biblacad.ro:8991/F?func=find-b-0&local base=bib>

Kortárs román bibliográfiát tartalmaz, 1919-1952, és a Román Könyvek sorozathoz kapcsolódó bibliográfiasorozat lezáró része.

4. IMG-katalógus

<http://aleph23.biblacad.ro:8991/F?func=find-b-0&local base=img>

Ebben az általános jellegű katalógusban szöveg és kép típusú adatok találhatók, itt találhatók az Eminescu-kéziratok is.

A Román Akadémia Könyvtára¹

A Román Akadémia Könyvtára 1867. augusztus 6-án alapult, egy évvel a Román Akadémiai Társaság megalapítása után. Küldetése, kezdetektől fogva, a román és egyetemes történelmet, kultúrát és civilizációt bemutató kéziratok és nyomtatványok gyűjtése és megőrzése.

Lévén nemzeti könyvtár, gyűjteményei enciklopédiai rendszerbe vannak szervezve, legrégebbi iratai tehát a legelső román nyelvű szövegek – vagy a romániai területeken működő kancelláriák, egyházak által használt nyelveken íródott dokumentumok, míg a legfrissebb iratokat a napjaink publikációi jelentik, bármilyen típusú vagy bármilyen adathordozóról legyen is szó. A Román Akadémia Könyvtárának állománya a generációkon átívelő könyvkedvelő adományozók és az intenzív beszerzési politika segítségével jött létre. 1885-től kezdve, mint a Törvényes Könyvalap tulajdonosa, közzéteszi a romániai könyvek és kiadványok retrospektív bibliográfiáját, valamint közzétesz olyan speciális bibliográfiákat, mint pl. a Mihai Eminescu Bibliográfia vagy a Szabadságharc Bibliográfiája.

A különböző fondok állománya több mint 14 millió, amelyből 3.600.000 monográfia és 5.300.000 időszakos kiadvány. A Román Akadémia Könyvtárában lévő speciális gyűjtemények biztosítják azt, hogy ez a könyvtár a romániai könyvtárak között is különleges helyet foglal el. Az ilyen jellegű gyűjtemények közül is kiemelkedő a kézirat- és régi könyv gyűjtemény², amely a leggazdagabb az országban, de hasonlóan kiemelkedő a Bélyegzőgyűjtemény, a Numizmatikai Terem gyűjteménye³, a Zeneterem gyűjteménye⁴ és a Térképterem⁵ gyűjteménye.

Az Akadémiai Könyvtár részt vesz a külföldi akadémiai, tudományos és felsőoktatási egységek és könyvtárak kiadványokra vonatkozó csereprogramjában, és koordinálja a Román Akadémia más egységeinek kiadványcsere-programját.

A Román Akadémia Könyvtára egyben az ENSZ-kiadványok könyvtára is.

A gyűjtemények frissítése valamint a modern könyvtárral szemben támasztott igényeknek való megfelelés érdekében a külföldi kiadványok vonatkozásban a Román Akadémia Könyvtára beszerzési politikája nemcsak a közvetlen beszerzéseken alapul, hanem elsősorban a nemzetközi cserékre fókuszál. Gyűjteményét ugyanakkor híres személyiségek hagyatéka és adományai is gazdagítják.

¹ Duiliu Marcu: ARHITECTURA. București, Ed. Tehnică 1960, p. 395.

² <http://www.biblacad.ro/eng manuscrise.html>

³ <http://www.biblacad.ro/numismat.html>

⁴ <http://www.biblacad.ro/eng muzica.html>

⁵ <http://www.biblacad.ro/eng harti.html>

4. Kutatás rövid leírása (maximum 4000 karakter)

A második Klebelsberg-ösztöndíjam alkalmával folytattam a Bukarestben található Román Akadémia Könyvtár kéziratárában található hungarikák feltárását. Az eredeti kutatási tervet teljesen felborította a pandémia. A levéltár már 2021 októberében korlátozta az olvasótermekbe való belépést, majd 2021 december elején a teljes intézmény bezárta kapuit. A részleges újranyitásra csak 2022. március 14-én került sor, rövidített programmal (8–14), és korlátozott kutatói helyekkel (a kéziratár olvasóterme esetében 5 fő). Ezen feltételek mellett kezdtem újra a kutatást március 16-án.

A hagyományos cédulakatalógus átnézése után nyilvánvalóvá vált, hogy a magyar fondon kívül a latin, a görög, a német, a francia, az olasz, de még a spanyol és a szláv fond is rejteget hungarikákat.

Igyekeztem a rendelkezésemre álló kutatási idő alatt mindezen fondok anyagait átnézni, és a magyar vonatkozású köteteket kikérni. A kéziratár szabályzata szerint egy kutató naponta csak hat kötetet kérhet ki, – és ez alól nem lehetett kivételt kérni –, ezért alaposan megfontoltam, hogy mely köteteket kérjem ki. A kéziratok fotózására vonatkozó szabályok sem változtak, tehát nem szabad összefüggő szövegrészeket vagy a teljes kéziratot lefotózni, az ilyen esetekre speciális engedélyt kell kérni a levéltár igazgatójától. A fotózás csak kutatási, dokumentálási célból engedélyezett. Az állami levéltárakra vonatkozó kutatási és dokumentálási szabályok itt sajnos nem érvényesek, az Akadémiai Könyvtár mondhatni, „könyvtár a könyvtárban”, szigorú belső szabályzattal.

A kéziratok kikérése és megtekintése pár kivételtől eltekintve problémamentes volt. A kivételek közé az olyan eseteket sorolom, amikor a kézirat állaga – a teremőr megítélése szerint – olyan rossz állapotú volt, hogy bárminemű lapozás kárt tett volna benne. A megfelelő kommunikációs és más stratégiák alkalmazásával sikerült ezeket a helyzeteket is megoldani, és az adott kéziratokat megtekinteni (például a szláv fond 793-as kézírata).

A most feltárt hungarikák legnagyobb részben kiadatlanok, találtam olyan kéziratokat is, amelyekről valószínűleg az adott szerzővel foglalkozó magyarországi kutató sem tudott (például Martin Schmeizel: *De scriptoribus ad res Hungariae*). A kéziratok állapotát tekintve több olyan van, amelyet mihamarabb digitalizálni és/vagy restaurálni kellene, annál is inkább, mert a kéziratok tárolási körülményei nem éppen ideálisak.

A megvizsgált nyolc fondban talált hungarikák számos tudományterülethez kapcsolódnak, így az itt feltárt kéziratok irodalmi, nyelvészeti, néprajzi, gazdasági, történelmi stb. kutatások forrásául szolgálhatnak. Néhány, számomra nagyon kedves és ugyanakkor szakmai szempontból fontos kéziratról, idegen és magyar nyelvű publikációban forráskiadási tanulmányokat tervezek megjelentetni.

A kutatás során a kéziratár angol, francia, görög, latin, német, olasz, spanyol és szláv fondjainak kötet jellegű kézirateit vizsgáltam, és egy következő kutatás keretében szeretnék a levél jellegű kéziratok feltárásával foglalkozni.

A Klebelsberg-ösztöndíj lehetőséget biztosított egy olyan levéltári kutatás elvégzésére, amely során eddig ismeretlen hungarikák feltárása valósult meg. A feltárt kéziratok részletes vizsgálata, azoknak a nagyközönséggel való megismertetése az adott tudományterülethez kapcsolódó szakemberek, kutatók munkájára vár.

5. Hungarika-kataszterek

Kérjük, sorolja fel a feltárt anyag alapján elkészített hungarika-kataszterek címeit a kitöltött HK űrlapoknak megfelelően.

A cím előtt látható szám – a fájlnevekben is – a hungarika kéziratári jelzete.

ANGOL FOND

13 Paget: Az erdélyi 1848-as forradalom története

FRANCIA FOND

48 Histoire de Transilvanie

151 L'indépendance constitutionnelle

212 Emlékiratok Magyarországon szervezett kampányról

GÖRÖG FOND

1345 Ógörög-újgörög-román-német-magyar szótár

LATIN FOND

04 Prorocollum Praesidii Tabulae Regiae

10 Bod Péter: Brevis Valachorum

16 Josepho Benkő: Transilvania, sive magnus Transilvaniae 3
 17 Josepho Benkő: Transilvania, sive magnus Transilvaniae 4
 18 Josepho Benkő: Transilvania, sive magnus Transilvaniae 5
 19 Bayjtay: Arcana regni Hungariae historia
 22 Szűts: Philosophia morum
 35 Bayjtay: Oratio habita Budae ad amplissimos Hungariae ordines III. idus Mai 1749
 80 Marcus Bandinus: Visitatio generalis omnium ecclesiarum catholicarum romani ritus in Provincia Moldaviae
 87 Bod Péter: Brevis Valachorum Transylvaniam incolentium Historia
 88 Szaknovits István: Therapia generalis
 92 Libri regii 1
 93 Libri regii 2
 94 Libri regii 3
 95 Urbarium seu inventarium Regio Fiscalis Domini Wajda Hunyadiensis
 96 Consignatio et Regestrum Conscriptionum seu Urbarorum
 97 Articuli diaetales 1540–1600
 98 Articuli diaetales 1622–1637
 99 Articuli diaetales 1637–1651
 100 Articuli diaetales 1652–1663
 101 Articuli diaetales 1664–1669
 102 Articuli diaetales 1670–1682
 103 Articuli diaetales 1677–1687
 104 Articuli diaetales 1682–1690
 105 Articuli diaetales 1690–1757
 106 Comitatus Albensis Lista prima
 109 A Vass család genealógiája. Egy lengyel királyi tanácsosnak levele 1706. esztendőben
 111 Receptek. Szaknovits István tordai orvos feljegyzései 1790–1834 közötti években
 118 Szaknovits István: Orvostudományi jegyzetek
 119 Protocolla Diaetalia Annorum 1747 1748 1749
 128 Huszti: Jurisprudentia Hungarico–Transylvanica
 132 Martin Schmeizel: Collegium de Rebus Transylvanicis
 135 Széli József: Stylus expeditionum juridicarum
 140 Diarium armadae caesareae in Hungaria
 143a Compendium Historiae juris Transylvanici
 143b Compendium Historiae juris Transylvanici
 151 Fundamenta jurisdictionis ecclesiasticae Saxonia in Transylvania
 152 Bethlen: Historiarum liber primus
 153 Protocollum baptisatorum ad defunctorum
 155 Erdély egyháztörténeti leírása 1580 1756 között
 160 Bethlen: Historia de Rebus Transylvanicis
 161 Felmer Márton: Primae Lineae Historiae Transylvaniae I
 162 Felmer Márton: Primae Lineae Historiae Transylvaniae II
 163 Martin Schmeizel: De scriptoribus ad res Hungariae
 164 Huszti: Dacia mediterranea id est Transylvania vetus
 165 Soterius – Haner – Scharsius
 166 Az ókori történelem összefoglaló áttekintése
 169 De Sacramentis Transilvaniae
 170 Schuler Michael: Jus Saxonum Transylvanorum
 171 XVI–XVII századi események krónikája
 174 Rezik: Theatrum Eperiense
 175 Lakatos: Siculia accuratius quam hactenus
 176 Felmer: Series voivodarum Transulvaniae
 178 Scharsius–Haner: Ordinata digestio status saxo ecclesiastici

	179 Felmer: Catalogus pastorum capituli Cibiniensis 180 Felmer: Soterius Kowachoczius 181 Bodola: Theologica dogmatica 182 Bornemisza: Acta et relationes de funestissimo 184 Relatio sive Descriptio certa 189 1096-1576 közötti történelmi iratok másolatai <u>NÉMET FOND</u> 77 Törvénykezési iratok Erdélyből <u>OLASZ FOND</u> 2 Beducino: Libro primo delle historie di Transilvania 19 Discorso della potenza del principi di Transilvania <u>SPANYOL FOND</u> 1 Historia de Transilvania y de otras partes de Europa del anno 1620 <u>SZLÁV FOND</u> 785 Egy magyar regény fordítása 793 Az apostolok cselekedetei Erdély
Kérjük, ebben a sorban tüntesse fel azokat a feltárt levéltári egységeket, melyek nem tartalmazzak magyar vonatkozású iratanyagot.	<u>ANGOL FOND</u> Az angol fond 15 kötetet tartalmaz, jelzetük MSS. ENGLEZE 1 – MSS. ENGLEZE 15; az MSS ENGLEZE 13 kivételével a többi kötet nem tartalmaz magyar vonatkozású anyagot. <u>FRANCIA FOND</u> A francia fond 302 kötetet tartalmaz, jelzetük MSS. FRANCEZE 1 – MSS FRANCEZE 302; az MSS FRANCEZE 48, 151, 212 kivételével a többi kötet nem tartalmaz magyar vonatkozású anyagot. <u>GÖRÖG FOND</u> A görög fond 499 kötetet tartalmaz, jelzetük MSS. GRECESTI 1067 – MSS GRECESTI 1566; az MSS GRECESTI 1345 kivételével a többi kötet nem tartalmaz magyar vonatkozású anyagot. <u>LATIN FOND</u> A latin fond 194 kötetet tartalmaz, jelzetük MSS. LATINE 1 – MSS LATINE 194; az MSS LATINE 4, 10, 16, 17, 18, 19, 22, 35, 80, 87, 88, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 109, 111, 118, 119, 128, 132, 135, 140, 143b, 143a, 151, 152, 153, 155, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 169, 170, 171, 174, 175, 176, 178, 179, 180, 181, 182, 184, 189 kivételével a többi kötet nem tartalmaz magyar vonatkozású anyagot. <u>NÉMET FOND</u> A német fond 174 kötetet tartalmaz, jelzetük MSS. GERMANE 1 – MSS. GERMANE 174; az MSS GERMANE 77 kivételével a többi kötet nem tartalmaz magyar vonatkozású anyagot. <u>OLASZ FOND</u> Az olasz fond 45 kötetet tartalmaz, jelzetük MSS. ITALIENE 1 – MSS. ITALIENE 45; az MSS ITALIENE 2 és 19 kivételével a többi kötet nem tartalmaz magyar vonatkozású anyagot. <u>SPANYOL FOND</u> A spanyol fond 12 kötetet tartalmaz, jelzetük MSS. SPANIOLE 1 – MSS. SPANIOLE 12; az MSS SPANIOLE 1 kivételével a többi kötet nem tartalmaz magyar vonatkozású anyagot. <u>SZLÁV FOND</u> A szláv fond 518 kötetet tartalmaz, jelzetük MSS. SLAVE 301 – MSS. SLAVE 819; az MSS SLAVE 785 és 793 kivételével a többi kötet nem tartalmaz magyar vonatkozású anyagot.
6. Csatolt jegyzékek, másolatok	<i>Lásd a fondok könyvtárában szereplő fotókat.</i>